# GAZETA KRAKOWSKA

Nro 3.

Z KRAKOWA DNIA 9 STYCZNIA 1822 ROKU WE SRODĘ.

— *Z Krakowa.* —

*Na dziesiatym Posiedzeniu Seymu Rzeczypospolitey Krakowskiey dnia* 14 *Grudnia* 1821 *r.*

Sekretarz Seymu czytał Izbie Prawodawczey nadeszłe od Senatu proiekta i odpowiedzi na wnioski członków Reprezentacyi.

Co do wniosku Reprezentanta Słotwinskiego wyznaczenia nagrody Panu Boguckiemu za pełnione obowiązki Archiwisty przy Uniwersytecie, oświadczył Senat: iż zapytanym zostaie Senat Akademicki o opinią; co się zaś tycze podwyższenia pensyi wysłużoney P. Himonowskiemu przez wielką radę Uniwersytetu Jagiellońskiego przyznaney, gdy Senat Akademicki wezwany od Senatu Rządzącego do zrobienia użytku z prośby Pana Himonowskiego o podniesienie wzmiankowaney pensyi do 4000 Złp. podaney, takową iednak w illości od W. Rady oznaczoney w proiekcie do Budżetu zostawił, znalazłszy ią zastosowaną do przepisów §. 38 Statutu urządzaiącego Uniwersytet Jagielloński i §. 8 Statutu Organicznego dla Lyceum, Senat Rządzący nie znalazł się przeto powodowanym do wniesienia żądaney inicyatywy.

Izba Prawodawcza odpowiedź powyższą Senatu Kommissyi Skarbowey do wiadomości przesłać postanowiła.

Następnie odczytane zostały proiekta Senatu:

1) Do ustawy urządzaiącey klassę służących, czeladzi i wyrobników.

2) Do ustawy determinuiącey odpowiedzialność Wóytów przy wydawaniu Konsensów i zapobiegaiącey aby Starozakonni potaiemnie małżeństw nie zawierali.

Proiekta te zakommunikowane Kommissyi Prawodawczey do opinii zostały.

Repr: Soczyński przymawiaiąc się do powyższego proiektu utrzymywał ten bydź przeciwny Konstytucyi z powodu oddaney proiektem władzy sądzenia spraw służących władzy policyiney, gdy z Art: 15 Konstytucyi wszelkie sprawy bez różnicy ich natury i stanu osób ulegaią iurisdykcyi Sądów. Tegoż zdania był Reprezentant Kozlowski, uważaiąc nadto niewłaściwym poddanie sporu między służącemi w drodze Appellacyi Wydziałowi Policyi, gdy Konstytucyia wszelkie sprawy oddaie w drodze odwołania się Sądowi Appellacyynemu; żądał przeto modyfikacyi proiektu.

Marszałek Seymu oznaymił, iż z porządku Statutem urządzaiącym Zgro-

madzenia polityczne wskazanego wszelką rozwagę proiektu poprzedzać winna opinija właściwey Kommissyi Seymowey a gdy Izba Prawodawcza postanowiła kommunikacyią proiektu Kommissyi Prawodawczey, należy oczekiwać opinii teyże Kommissyi.

Odczytany daley został proiekt Senatu wyznaczenia Szpitalowi pod dozorem Braci miłosierdzia będącemu z magazynu Skarbowego 60 korcy węgla i 4 siąg drzewa miękkiego.

Izba Prawodawcza wchodząc w trudności iakiey Zgromadzenie Braci miłosierdzia w Kazimierzu przy Krakowie umieszczone w odbieraniu należytości funduszowych na utrzymanie Szpitala pod ich dozorem będącego przeznaczonych doznaie, postanowiła iednomyślnie, ażeby z zapasów materyiału opałowego na rok 18⅔ przysposobić się maiących ilość 60 korcy węgla i 4 siąg drzewa na podpał z składów Rządowych Szpitalowi pod dozorem Braci miłosierdzia będącemu bezpłatnie na ten ieden raz wydaną została, które postanowienie Senatowi dla wydania stósownych komu będzie należało rozporządzeń przesłanym bydź ma.

Sekretarz Seymu odczytał Izbie Prawodawczey oświadczenie Senatu, iż chcąc odpowiedzieć oznaymionemu sobie przez Marszałka Seymu życzeniu Izby Prawodawczey, rozkazał podać do druku odczytany Seymowi obraz Statystyczny stanu i położenia Kraiu naszego i jak tylko czynność ta uskutecznioną będzie, potrzebna ilość exemplarzy Seymowi przesłaną zostanie.

Repr: Soczyński odczytał wniesienie Starszych Kongregacyi Kupieckiey z proiektem pomnożenia liczby Sędziów czasowych przy Trybunale I. Jnstancyi dwoma członkami z stanu Kupieckiego z głosem stanowczym, którzy przez lat dwa bezpłatnie do sądzenia spraw handlowych użytemi będą i w tym celu kongregacyia Kupiecka ma podawać Rządzącemu Senatowi corocznie w pierwszych dniach Września 6 Kandydatów z stanu Kupieckiego na Sędziów handlowych, których Listę Senat prześle Marszałkowi Zgromadzeń Gminnych dla wybrania iednego Kandydata do mieysca wakuiącego przez wyiście Sędziego handlowego, z Kandydatów zaś przez Zgromadzenia Gminne wybranych, Seym wybierze potrzebną ilość Kupców do sądzenia spraw handlowych, mianuiąc oraz Zastępców z reszty Kandydatów, co do kompletu Sędziów ten zachowuie się podług Konstytucyi, Prezes zaś Trybunału lub przez niego wyznaczony Sędzia w sądzeniu spraw handlowych Sędziom z Kupców wybranym przewodniczyć będzie.

Repr: Kozłowski dowodził, iż wniesiony proiekt iest przeciwny Art: 15 Konstytucyi, która wszelkie sprawy bez różnicy ich natury i stanu osób połączyła w ieden Trybunał.

Repr: Soczyński czytał powołany Art: 15 Konstytucyi i utrzymywał, iż gdy tym zostawiona iest wolność obrania Sędziów podług potrzeby, proiekt wprowadzony obeymuiąc tę potrzebę dla nadania pośpiechu sprawom handlowym utwierdza zasadę onegoż Konstytucyiną.

Repr: Kozłowski z względu na Art: 19 Konstytucyi oznaczaiący po sześciu latach potrzebną kwalifikacyią na Sędziego, wniósł, iż i temu Art: Konstytucyi ubliża proiekt dopuszczaiąc do składu

Sądu Sędziów z stanu Kupieckiego bez oznaczoney kwalifikacyi.

Repr: Hr. Wodzicki w uwadze na wyraźny przepis Art: 15 Konstytucyi, iż dwa Sądy I. Inst: i Appellacyyny sądzić będą wszelkie sprawy bez różnicy ich natury i stanu osób znaydował wniesiony proiekt za przeciwny Konstytucyi i dodał, iż przez zostawioną reprezentacyi władzę obierania Sędziów zyskuiemy naywiernieyszych stróżów Sprawiedliwości i tey rękoymią w teraźnieyszych obiorach zapewniliśmy.

Repr: Mąkólski oznaymił, iż zapewne miłoby było Sędziom korzystać z światła osób stanu Kupieckiego i ciż za rządu Xięstwa Warszawskiego stanowili oddzielny Trybunał, gdy iednak Konstytucyia nasza dla wszelkich spraw postanowiła ieden Trybunał, gdy władzę mianowania Sędziów zostowiła reprezentacyi Kraiowey, gdy iasno starała się zabezpieczyć Elektorów od wszelkiego wpływu korporacyi, któren wiązałby ich przekonanie w obiorach, z tych uwag przeto wniósł, iż deliberacyia nad proiektem iako przeciwnym Konstytucyi mieysca mieć nie powinna.

Repr: Słotwiński utrzymywał bezskuteczność proiektu, gdy każdemu wolno podać się na Kandydata do Zgromadzeń Gminnych od woli których wybór zależy, przypuszczaiąc przytym możność podawania korporacyi Kupieckiey Kandydatów, trzebaby tę regulować do wszystkich innych korporacyy, co iednak z zasad Konstytucyi nie wynika.

Repr: Hr. Zeleński chciał mieć obiaśnioną potrzebę pomnożenia liczby Sędziów i w tym żądał deklaracyi Trybunału, otrzymawszy zaś zapewnienie Reprezentanta Mąkólskiego Prezyduiącego w Trybunale, iż sprawy handlowe z należytym pośpiechem załatwione zostaią i na teraz żadney nie ma na wokandzie sprawy handlowey, przeto Repr: Hr Zeleński oświadczył się przeciw wszelkiemu pomnożeniu Listy Urzędników.

Repr: Hr. Wodzicki z Art: 127 Statutu urządzaiącego Zgromadzenia polityczne wnosił zamknięcie rozwagi nad proiektem, gdyż tymże Art: wskazane iest wyraźnie orzeczenie Izby czy wniosek lub proiekt przez Repr: uczyniony kwalifikuie się do przesłania Senatowi.

Repr: Kozłowski z Art: 68 Statutu urządzaiącego Zgromadzenia polityczne obstawał przy niemożności decydowania nad przesłaniem proiektu gdy ten przeciwnym Konstytucyi okazał się.

Repr: Słotwiński w uwadze, iż dyrygowanie porządkiem działań Izby Seymowey iest wyłączną attrybucyią Marszałka Seymu, wnosił zostawienie rozwadze tegóż poddania wprowadzoney materyi pod decyzyią Izby lub też użycia środka Art: 70 Statutu wskazanego.

Marszałek Seymu poddał przeto decyzyi Izby z Art: 127 Statutu, czyli uznaie wniosek Repr: Soczyńskiego za kwalifikuiący się do przesłania Senatowi lub nie? Gdy niebyło iednomyślności, przedsięwziętym zostało sekretne kreskowanie, przez skutek którego gdy za przesłaniem proiektu okazało się głosów 13 przeciwko 21. Marszałek Seymu ogłosił uchwałę Izby z większości głosów zapadłą, iż wniosek z proiektem przez Reprezentanta Soczyńskiego Izbie przedstawiony nie kwalifikuie się do przesłania Senatowi.

(Dalszy ciąg w następuiącym Nrze.)

Leon *Chwalibogowski*,
Sekretarz Seymowy.

*Dokończenie Głosu Reprezentanta Gminy Modlnickiey, Jana Nowickiego, miany na Seymie dnia 13 Grudnia 1821 r.*

W tymże traktacie dodatkowym pragnąc mieć ieszcze wprzód Monarchowie, podług artykułu 5go. Kommissyą do oznaczenia granic, wyrazili iey obowiązki z zastrzeżeniem, " aby w żadnym przypadku nie było na przyszłość trudności lub wątpliwości w tey mierze. " Zastrzeżenia takiego nie przepisali dla Kommissyi Włościańskiey, którey działania nie od rachób matematycznych i wymiarów, ale od rozmaitych zależące okoliczności, mogły uledz wątpliwości i trudnościom, a zatem potrzebować zmiany i poprawy: do kogo takowe czynić należy raczcie zgłębić Szanowni Mężowie.

Widocznie ztąd się okazuie, iż Kommissyia Włościańska postanowiona nie dla podwyższenia dochodów skarbu, ale dla ulepszenia bytu Włościan o tyle iest niepodległą, o ile byt ich stał się swobodnieyszym; i przeciwnie o tyle straciła z udzielności swoiey aczkolwiek uroioney, o ile nieodpowiedziała celom Monarchów, przez podwyższenie dochodów skarbu, kosztem dobrego bytu Włościan.

W takim razie, ieżeli sama niechce sprostować działań swoich, lub skombinować się z Władzą kraiową dla zaradzenia złym skutkom: iakaż bezwładność, lub obojętność byłaby Rządu, gdyby spokoynie patrzył na zniszczenie Włościan, lub cieszył się uroionym powiększeniem dochodów?

Dalecy iesteśmy, abyśmy obwiniali czynności Kommissyi Włościańskiey: ale ta obwiniałaby się sama, gdyby mimo pomyłek do wszelkich działań ludzkich przywiązanych, w brew zdarzeniom i oczywistości, usiłowała dowodzić nieomylności swoiey i trudnić poprawę tak nieodzownie potrzebną w samych początkach: ta zaś przez upływ czasu, albo na małoby się przydała, albo stałaby się niepodobną.

Przypuściwszy nawet, co się sprzeciwia duchowi praw, iż w tym okręgu oprócz dwoch Władz, wykonawczey i prawodawczey, znayduie się trzecia pod nazwiskiem Kommissyi Włościańskiey, czyliż NN. Opiekunowie, kombinuiąc dwie pierwsze, wyłączyliby trzecią od Konstytucyynego składu, bez celu i korzyści, ktore temu kraiowi zamierzyli? Jeżeli Konstytucyią przepisane są własności Ciała prawodawczego odnoszące się szczególniey do Budżetu, iakże można zaprzeczać Reprezentacyi tego udziału, aby ta wyobrażaiąca Naród, nie była troskliwą łącznie z Senatem o zabezpieczenie dochodów publicznych, których narażenie spłynęłoby z czasem szkodliwie na wszystkich obywateli i samey zagrażałoby Konstytucyi?

Były zdarzenia nagłe i w naszych oczach, których rozbiór nie do mnie należy, iż ustawy całey Korporacyi musiały uledz zawieszeniu i zmianie, podobno bez wpływu Izby Prawodawczey. Oby okoliczności nie zniewoliły Rządu do więcey takowych kroków, które są ubliżeniem drugiey Władzy, ciągle w rownowadze z pierwszą zostawać maiącey!

Kommissya Włościańska albo sama przez się iest mocną zmienić wyciągi intrat, albo wprost zyskać od NN. Opiekunów nowe upoważnienie. Reskrypt Kommissyi Organizacyyney z d. 6 Marca 1818 r. przez Senat ogłoszony, wspomina o woli trzech NN. Dworów względem podziału Statutów, oraz ich zmiany, gdzie do pierwszego rodzaiu należy Instrukcya

wydana Kommissyi Włościańskiey, a ta dotąd iest taiemnicą dla Publiczności. Tam widzielibyśmy zasady i zakres działań wskazanych. Ta więc tylko Instrukcya, lecz nie Kommissya Włościańska iest niepodległą. Taka instrukcya uważa się za prawo: odstąpienie od niey staie się zgwałceniem tego prawa, które iak każda ustawa powinno bydź promulgowanym; Nieomieszka zapewne K. W. w pierwszym razie przybliżyć się do interesu kraiu: w drugim korzystać z środków, iakie skład tak Szanownych Mężów uzna za zgodne z dobrem publicznem: okupuiąc to dobro ofiarą wyznania szlachetnego, i nowey pracy, przez połączenie się z Rządzącym Senatem.

Wątpić także niemożna, iż wysoki Senat dłużey oboiętnym niezostanie na zabezpieczenie dochodów skarbu, przez polepszenie bytu Włościan, a w odmówieniu pomocy przez Kommissyą Włościańską, czego trudno iest przypuszczać, działaiąc łącznie z wolą Narodu, którą znamionuie Izba Reprezentantów, nieomieszka przedstawić NN. Opiekunom potrzeby tey zmiany w przedmiocie nader ważnym.

Kończę więc głos móy temi uwagami:

Aczkolwiek Kommissya Włościańska przez trzy NN. Dwory mianowana, w pewnym względzie iest oddzielną, nie może iednak w względzie polepszenia bytu Włościan i zabezpieczenia dochodów skarbu teoretycznie wyrachowanych, przywłaszczać sobie i kraiowi szkodliwey udzielności, lub odsuwać sposoby sprostowania dzieła. Z tego wypływa, że Izba Prawodawcza bynaymniey nie wdaiąc się w czynności Kommissyi Włościańskiey, ma prawo przedstawić Wysokiemu Senatowi potrzebę użycia środków będących w mocy Rządu, przez któreby znikło szkodliwe nieporozumienie, spływaiące zgubnie na usamowolnienie Włościan, a tém samém na regularność i rękoymią dochodów publicznych, których zabezpieczenie i ustalenie iest szczególnym udziałem Reprezentacyi Narodowey.

Wszak, ieżeli Kommissya Włościańska iest oddzielną i nieodpowiedzialną Rządowi, co do postępowania swego, niemniey Rząd w mocy dwóch Władz Konstytucyynie działaiąc, ma otwartą drogę zapobieżenia następnościom z szkodą skarbu wyniknąć mogącém.

Jakie zaś są środki tego rodzaiu, i rękoymia polepszenia bytu Włościan z zachowaniem dochodów z Dóbr Narodowych, raczy Izba Reprezentacyyna przesłaniem tych moich uwag, wezwać Senat Rządzący do dania potrzebnych obiaśnień.

### *Z Paryża d. 22 Grudnia.*

Na ionegdayszem posiedzeniu izby Deputowanych Minister skarbowy, P. Villele, wniósł w imieniu J. K. M. o uchwalenie wybrania tymczasowo trzech pierwszych dwunastu części podatków.

P. Lainé złożył urząd Ministra stanu.

W dzienniku Chorągiew biała czytamy o zmianie Ministrów między innemi co następuie: "Powołane w tey chwili do Ministeryium osoby zaręczaią, iż na przyszłość między zasadami prawey Monarchii i czynami rządu i administracyi zachodzić będzie zupełna zgo-

dność i rzetelność. Słaba różnica pomiędzy mniemaniami roialistów, którzy wszyscy są za prawością i gotowemi iey bronić, zniknie i zamieni się w życzenia powszechne.

D. 3 Stycznia otworzony uroczyście zostanie na służbę Bożą Kościoł S. Genowefy, patronki Paryża (były pantheon) Budowa tego Kościoła zaczęła się w r. 1757 i Ludwik 15ty założył nań pierwszy kamień. Jest on 330 stóp długi, a 253 i 6 calów szeroki.

Przybyli tu PP. Robert Wilson i Lamb.

Przez fregatę naszą Joanna d'Arc, Basza Egipski posłał Sułtanowi 3 milli: piastrów. Odwiedził sam Basza tę fregatę, która tak mu się podobała, iż jeneralnemu naszemu konsulowi wyraził życzenie, aby dwie takie fregaty mogły bydź dla niego w Tulonie zbudowane.

Grecka flotta krąży teraz około Hydry; oddział iey z 15 okrętów złożony, zamyka odnogę Saloniki i wspiera działania Kassandryyczyków.

*Z Londynu d. 21 Grudnia.*

Wczoray rozeszła się wieść na giełdzie, iż Ministrowie zmnieyszyć chcą o ieden od 100 prowizyią od papierów rządowych.

Pisma tuteysze głoszą z prywatnego z Paryża listu, iż Xże Richelieu powróci zapewne do Rossyi i obeymie dawny swóy urząd gubernatora Odessy. Imie iego znayduie się ieszcze w poczecie woyska iako jenerała, a w Kalendarzyku Rossyyskim iako gubernatora Odessy na urlopie będącego.

Król odwiedzić ma następuiącey wiosny Szkocyią.

Sławny Lekarz Radcliffe i wielki sędzia Holt żyli z sobą w wielkiey nieprzyiaźni. Pewnego razu żona ostatniego zachorowała niebezpiecznie i musiano do niey wezwać Lekarza Radcliffe. Ten użył całey swoiey zręczności dla uzdrowienia chorey; odwiedzał ią przeciw swoiemu zwyczaiowi kilka razy na dzień i tak wielkiey dokładał staranności, że niektórzy z iego przyiacioł, wiedząc o iego nienawiści przeciw sędziemu, zapytali go o przyczynę, na co on odpowiedział: „Wiem, że Holt pragnie widzieć swoią żonę na marach, dla tego postanowiłem ią uzdrowić, aby go dłużey ieszcze dręczyła.„

Z 17 hrabstw Irlandzkich znayduie się 7 w stanie buntu.

Jeżeli iedno z wielkich północnych Mocarstw (pisze Ministrowska gazeta Courier) [illegible] do Pers, iż do woyny przeciw Turcyi, tedy wyznać potrzeba, iż się mogło politycznie działać. Sądzą powszechnie, że to Mocarstwo szczerze chce woyny, i że ieżeli iey ieszcze nie rozpoczęło, tedy przyczyną są przeszkody, które mu inne Mocarstwa robią.

Jeden z Angielskich officerów Angielsko-Kolumbiyskiego legionu pisze z Karakas pod d. 18 Września, że ten legion nazywa się teraz batalionem Caraboby, i że każdy officer, podofficer i żołnierz otrzymał order oswobodzenia, który składa się z złotey gwiazdy i noszony iest na żółtey wstążce na piersiach. Oprócz tego noszą na lewey ręce złotą tarczę z napisem: „Bohaterowie Caraboby.„

---

Zawarty w Cordova między Jenerałami Iturbide i O'Donju traktat względem niepodległości Mexyku został w całey

swey osnowie uskuteczniony. Woysko oswobodzenia pod Jen: Jturbide weszło d. 27 Września do stolicy Nowey Hiszpanii, które mięszkańcy z naywiększą radością przyięli. Jturbide udał się zaraz do pałacu Wicekróla, gdzie zastał O'Donoju i wyszedł z nim na ganek, około którego do 15,000 woyska przeciągnęło. Potem udał się w znacznym orszaku do Kościoła katedralnego, który był rzęsisto oświecony, i w którym przy wystrzałach z dział i odgłosie wszystkich dzwonów odśpiewane zostało *Te Deum*. Po skończoney służbie Bożey nastąpił wielki obiad przez władze miasta dany. W wieczór udali się oba jenerałowie na teatr, gdzie z zapałem nie do opisania przyięteni zostali. Oyciec, wybawca i podobne nazwiska słyszeć się dały, gdy Jturbide pokazał się mnóstwu widzom. Nazaiutrz pod prezydencyią Jturbide, który przybrał tytuł naczelnego Wodza lądowey i morskiey siły Cesarstwa Mexykańskiego, obrana została junta, w którey oprócz biskupa Puebli i O'Donoju zasiada 36 członków. Daley obrana została regencyia złożona z 5 członków, do którey należą Jturbide i O'Donoju. (Ostatni umarł atoli d. 8 Października.) — Jturbide w wydaney odezwie cieszy się, iż bez krwi rozlewu wszedł do stolicy i zapomina rzucanych przeciw niemu groźb. Zaleca posłuszeństwo władzom, które z zwołać się maiącym kongressem, uzupełnią wielkie dzieło odrodzenia narodu. Uszanowanie dla ustaw iest całą nagrodą, którey za swoie usługi wymaga.

Co Hiszpanie Mexykiem czyli Nową Hiszpaniią nazywaią, składa się z 3 głównych prowincyy, to iest 1) Gualaxary, 2) właściwego Mexyku i 3) Guatimali, i obeymuie 43,000 mil kwadratowych. Przed kilku laty rachowano ludność tego kraiu około 6 mill: lecz ta powiększyła się póżniey. Miasso Mexyk będące siedliskiem arcybiskupa i uniwersytetu liczy przeszło 140,000 mięszkańców, 29 Kościołów i 22 klasztorów. Znayduie się tam także mennica dla całego państwa. Leży w urodzayney dolinie i zbudowane iest na kilku w środku ieziora Tetzenco będących wysepkach. Domy są przepyszne, bogactwa i zbytek mięszkańców wielkie. Nowa Hiszpaniia iest dla tego nayważnieysza, iż oba iey porty Acapulco i Vera-Crux łączą ią z obiema Oceanami. Acapulco leży w odnodze morskiey i iest głównym portem spokoynego Oceanu. Tak zaś iest obszerny, iż mieścić się w nim może kilka set okrętów. Miasto iego prowadzi wielki handel przez coroczne zawiianie tam flotty z Manilla czyli z Hiszpańsko-wschodnio-indyyskich posiadłości i związku z brzegami Peru i Chili. Vera-Crux nad Atlantyckiem morzem w odnodze Mexykańskiey iest portem, który z Europą naywiększy prowadzi handel; i lubo to miasto iest nie wielkie i niepozorne, nie maiące nad 8000 mięszkańców, nazwać się iednak może dla swoiego handlu i bogactw nayważnieyszem handlowem miastem na świecie. Powietrze dla mokrego iego położenia iest w niem niezdrowe, osobliwie dla Europeyczyków. — Główny handel Europy z teraźnieyszem Cesarstwem Mexykańskiem usadowi się zapewne w samey stolicy Mexyku, która iako środkowy punkt dowozu przez Acapulco z wschodnich Jndyy, a przez Vera-Crux z Europy, stanie się i stać musi, naypierwszem w świecie handlowem miastem. Kopalnie złota i srebrna w tym kraiu są liczne i znaczne, osobliwie sre-

bra, których do tysiąca liczą, i większa ich część znayduie się w prowincyi Mexyku. Naycelnieysze kopalnie złota znayduią się w prowincyi Veraqua; oprócz tego zbierane tam iest złoto w rzekach i strumykach. — Góry Mexykańskie obfituią oprócz tego w miedź, żelazo i ołów; nie zbywa tam także na drogich kamieniach, iako to: szmaragach, turkusach i ametystach. Posiada ten kray i dyiamenty, iednak nie w takiey ilości iak Brazylija; ale cukru wydaie więcey niżeli która z innych części Hiszpańskiey Ameryki. Niemniey rośnie tam bawełna i na iedwabiu nie zbywa; nayważnieyszem iednak płodem tego kraiu po złocie i srebrze iest kakao, które sowicie wynagradza prace plantowników; kokczenili wyseła corocznie do 1 mill: funtów.

*Z Hamburga d. 22 Grudnia.*

Dzisieysza Gazeta tuteysza umieściła następuiące wypowiedzenie woyny przez Turków, uczynione w roku 1663 Cesarzowi Leopoldowi, przez Mahometa 4go, które iest przykładem dumnego tonu, i przypomina szaleństwo osób piszących ie, które wśród pomyślności, zdaią się zasiadać na tronie Boskim i nadludzką potęgę władać ziemią i niebem. Brzmi ono iak następuie:

„Z Bożey łaski, Boga wielkiego w niebie, Molo Mahomet, Bóg na ziemi, sławny i potężny Cesarz Babiloński i Judzki, od wschodu do zachodu Król nad Królami ziemskiemi, wielki Król całey Arabii i Maurów, urodzony tryumfuiący Król Jerozolimy, Rycerz i posiadacz grobu ukrzyżowanego Chrystusa, donosi tobie Cesarzu Niemiecki i tobie Królu Polski, oraz wszystkim twoim rycerzom, nawet Papieżowi w Rzymie, Kardynałom, Biskupom, i całemu twoiemu orszakowi, iż zamyśla uderzyć na ciebie z 15 Królami i woyskiem wynoszącem i milion 300,000 ludzi konnych i pieszych, oraz z niesłychanem tyraństwem i całą potęgą Turecką, iakiey ani ty, ani twoi nigdy ieszcze nie widzieli. Przedewszystkiem zamyślamy nawiedzić cię w twoiey stolicy Wiedniu, a potem tak ciebie iako i Króla Polskiego, oraz wszystkich twoich sprzymierzeńców, ścigać zbroyną ręką, ogniem, rabunkiem, morderstwem i zupełnem wytępieniem kraiu i ludzi; zamyślamy oraz ciebie i twoich sprzymierzeńców nayokropnieyszą śmiercią, iaką tylko wymyślić potrafiemy, zgubić, zamordować i wytępić. Ze zaś ty źle i okrutnie rządzisz Chrześcianami, dla tego chcę wydrzeć ci twoie małe Cesarstwo i Królestwo, zmusić do tego ogniem i mieczem, oraz zwalić i zniweczyć władzę Rzymską z iey potróyną koroną. To chcieliśmy ci donieść Cesarzu Niemiecki, tudzież tobie Królu Polski i waszym sprzymierzeńcom; w krótce słowa te w czyny się zamienią i wkrótce doświadczycie tego, czego się powinniście spodziewać. — Działo się w naszem potężnem mieście Stambule zawieraiącem w sobie 1659 ulic, 90 szpitalów, 1000 publicznych łaźni, 999 studni, 120 targów, 115 porządnych stayni dla mułów, 480 domów zaiezdnych dla cudzoziemców, 1652 szkół wielkich i małych, 1600 młynów, 4122 meczetów i kościołów. To wielkie i potężne miasto ma 4 Niemieckie mile obwodu i 360 wszelkich wież na murze. Miasto to odebrali nasi rodzice Chrześcianom, a żony ich i dzieci w oczach ich podusili i pościnali. Toż samo dla waszego szyderstwa i pogardy i tobie i wszystkim Chrześcianom aż do końca obiecuiemy. — Dan tamże w roku 25 naszego wieku, a 7 naszego potężnego panowania.„

*Molo Mahomet.*

# DODATEK DO N<sup></sup>ro 3. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 9 STYCZNIA 1822 ROKU WE SRODE.

*Z Madrytu d. 10 Grudnia.*

Onegday od godziny 5 zrana mnostwo ciekawych cisnęło się do pałacu Stanów, dla słuchania zdania sprawy P. Calatrava w imieniu kommissyi względem żądanych przez N. Króla w poselstwie d. 26 z. m. środków. Czynił on wielką różnicę między postąpieniem w Kadyxie i Sewilli; w pierwszem mieyscu był nieiaki powód do nieukontentowania, ponieważ mu na pierwsze przełożenie nie odpowiedziano, ale w Sewilli żadnego. Zachowanie konstytucyi z strony Ministrów i posłuszeństwo władzy Królewskiey są nieoddzielnemi. Ministrowie mogą zasługiwać na karę i mogą bydź oddalonemi, ale rząd i władza Królewska skoro zachowuią się w granicach konstytucyynych, muszą bydź każdemu świętemi. Pod pozorem bronienia konstytucyi postanowiono junty, których konstytucyia nie uznaie, i sprzeciwiono się prerogatywom, które konstytucyia za święte uznaie, odmawiaiąc rozkazom rządowem posłuszeństwa. Lubo niewątpliwie należący do rządu obiór dowódców padać powinien na osoby, które dały iuż dowody przychylności swey do konstytucyi, rozpoznanie iednak tego nie należy do poiedynczych osób, i t.d. Stosownie do tych uwag proponowała kommissya Stanom w drugiey częsci swoiego zdania sprawy takie środki, iakie za potrzebne do teraźnieyszego położenia rzeczy uznała, lecz te zostawać maią zapieczętowanemi, poki Stany względem pierwszey części nie wyrzekną i adressu do Króla nie uchwalą. Wszczęły się z tego powodu nieiakie spory; ale nakoniec 124 głosami przeciw 64 przyięto pierwszą część propozycyy kommissyi, a drugą zostawiono zapieczętowaną do następnego posiedzenia. Domyślaią się, iż tam będzie także rzecz o oddaleniu Ministrów.

Adres Stanów do Króla iest pełen przychylności do Króla i konstytucyi. i między innemi wyraża: "Stany nie mogą się wstrzymać, ażeby W. K. Mci i narodowi poznać nie dały, iż w naywyższym stopniu i nayuroczyściey naganiaią zdarzenia, które gdyby im w sa-

mem poczęcⁱu nie zapobieżono, ściągnąć mogłyby na kray niewyrachowane klęski. Sądząc z iedney strony, że nieposłuszeństwo cywilnych i woyskówych urzędników w Kadyxie i Sewilli powiększey części pochodzi z błędu, a z drugiey, że patryiotyzm tych miast nie może tryumfu porządku i ustaw na chwilę zostawiać wątpliwem, postanowiły zatem oświadczyć, iż iak iedne tak drugie z tych władz słuchać powinny były i słuchać muszą rozkazów W. K. Mci. Stany przekonane są, iż to ich postanowienie dostatecznem będzie do naprowadzenia tych i innych obłąkanych władz na drogę posłuszeństwa, bez zmuszenia Reprezentacyi narodowey do przedsięwzięcia innych środków. Stany poczytuią za przyiemny obowiązek dać W. K. Mci w tem postanowieniu dowód ożywiaiących ie uczuciów i nayszczerszego przekonania, iż tylko połączenie ich z tronem W. K. Mci zachować może zaprzysiężoną przez narod konstytucyią. Troskliwe niemniey o utrzymanie swobód narodowych i prerogatyw tronu, zawsze dawać będą przykład Hiszpanom do uniknienia niebezpieczeństw niezgody.„

Adres ten nie zaspokoił iednak nikogo; iedni stali się wściekleyszemi, iż spotwarzono postępowanie tak zwanych miłośników systematu rewolucyynego, a drudzy nie sądzą Stany dosyć bydź mocnemi do ich powściągnienia. Zgoła żyiemy tu w naywiększey obawie. Lud iest w poruszeniu, a władze bez mocy. To nas tylko cokolwiek uspakaia, że Król otoczony iest wiernemi sługami, a pałac, w którym mięszka, łatwy do obrony. Dwiema tylko bramami dostać się do niego można, a mury na około są z kwadratowego kamienia na 14 stóp grube. Pod tym pałacem znayduią się podziemne ganki, które na otwarte pole prowadzą.

*Z Widynu d. 28 Listopada.*

Prywatne listy donoszą, że Basza nasz odebrał wiadomość, że bunt w Serwii stał się nakoniec powszechnym i naczelnicy powstania ogłosili w długiey odezwie oswobodzenie kraiu swoiego, Wiele iuż tam zginęło Turkow.

*Od granic Włoskich d. 15 Grudnia.*

Z Albanii nadeszła ważna wiadomość, że Basza Szkutary na nowy W. Sułtana ferman wyraźnie odpowiedział, iż nie poydzie do Epiru dla zmocnienia tamteyszego korpusu Tureckiego, i że potem oświadczył się przeciw Porcie. Wiedziano iuż oddawna, że uiął go dla siebie Ali Basza Janiny i zostawał z nim w ścisłych związkach. Zdarzenie to i związek Mahometańskich Albańczyków z Suliotami położyło koniec panowaniu Porty w Epirze i Albanii. Mówią o niebezpiecznych poruszeniach Baszy Bośnii i sądzą, że stanie się także Porcie niewiernym.

*Z Włoch d. 10 Grudnia.*

Do Ankony przybywaią codziennie liczne i znakomite rodziny Greckie, które przed okrucieństwem Turków uciekaią. Rząd każe ie przyymować z gościnnością, iaką obowiązek Chrześciianina i człowieka nakazuie. — Podczas burzy, która niedawno w okolicach tego miasta panowała, utraciło przeszło 500 osób życie.

Teraźnieysze położenie spraw Grec-

kich przechodzi bezwątpienia oczekiwanie względem ludu, któremu zbywało nawszystko na wodzu, broni i woyskowem urządzeniu, i który wszędzie nayiwiększe zawady przezwyciężać musiał. Przez względy tylko, których Turcy od Anglików doznaią, mogły się twierdze w Peloponesie tak długo trzymać. Grecy potrzebuią naybardziey strzelby i ammunicyi.

Gdy flotta Turecka powróciła z swey wyprawy i zdała o niey Porcie sprawę, wysłał Dywan trzech posłańców do zawarcia ugody z Hydryotami. Posłańcy udali się na Angielskim okręcie do Hydra z przydanym z Stambułu tłómaczem Greckim, który może ze skutek poselstwa głową swoią zaręczyć musiał, iak iego poprzednik Mikołay Murazi, który w kilka dni po bracie swoim zaraz ścięty został, iż zbuntowały się wyspy Archipelagu. Hydryoci nie dozwolili Tureckim posłańcom na ląd wysiąść, ale na okręt posłali im pierwszą odpowiedź na ich propozycyie, z którą oni zaraz do Cerigo popłynęli, gdzie znaydowało się trzech dyplomatyków, Turek, Anglik i Francuz, którym mieli zlecenie udzielać wypadki swoich narad i zasięgać ich rady.

Przed Patras zakładaią Grecy miny, dla wysadzenia cytadeli tego miasta na powietrze.

*Od granic Tureckich d. 16 Grudnia.*

Gdy powracaiąca od Dardanellów z zdobytemi w Galaxidi Greckiemi okrętami, flotta Turecką do portu Stambulskiego zawinęła, znaydowali się na pokładzie ostatnich zabrani w niewolą nieszczęśliwi Grecy częścią pokłuci, częścią obwieszeni. Znaki te zwycięztwa sprawiły w Turkach radość, a w Chrześcian ch smutek.

W Azyi postępuią co raz daley Persowie, lecz im większe grozi Turkom niebezpieczeństwo, tem staią się wściekleyszemi. W Syryi i Mezopotamii wybuchnąć miały powstania przeciw tamteyszym wielkorządcom, ktore zmierzaią do wybicia się z pod władzy Porty.

Syn Szaha Perskiego przed wkroczeniem swoim do kraiu Ottomańskiego wydał manifest przeciw W. Sułtanowi, w którym nazywa go kacerzem i odszczepieńcem od Kalifa Ali, iedynego prawego następcy Mahometa. — Kurdowie, stronnicy Persów, wyruszyli d. 27 Września z kilku kupami Wehabitów przeciw Hilla (Babilonowi) przez co Bagdad zagrożony został.

Stoiący nad Prutem Turcy zwykli konie swoie w tey rzece poić. D. 6 wyrwał się ieden z ich koni i przepłynął na lewy brzeg. Turcy żądali iego zwrócenia; aże Kozacy tego zaraz nieuczynili, przepłynęło 30 do 40 Turków dla odebrania zbiegłego konia; ale gdy większa liczba Kozaków nadciągnęła, otoczyli całą tę kupę i do Kiszeniewa zaprowadzili. — Gdy Turcy co raz bardziey pomnażaią się w Multanach, czynią toż samo Rossyianie i szczególniey wiele liniiowey piechoty nad Prut ściągaią, gdzie przybył także niedawno liczny park artyleryi. — Turcy gospodaruią zwyczaiem swoim w Multanach, i gdy wszystko w Jassach wyiedli, rozkładaią się po wsiach. Nie mówią oni iak tylko o pochodzie do Bessarabii i Krymu. Wszystko, co tylko znaleść się iescze

mogło w Multanach z złota i kleynotów, umieli wyszukać i zabrać. Podług ich powieści Multany i Wołoszczyzna rządzone na przyszłość bydź maią przez dwóch baszów. — Przeszło 7000 Heterystów znayduie się w Bessarabii, którzy niecierpliwie oczekuią wybuchnienia woyny między Rossyią i Portą.

### *Z Hagi d. 15 Grudnia.*

Uczniowie w Lowanium i Leodyum noszą ubior zwany Gallo-Greckim, [z] tego powodu zaszły nieiakie rozruchy w pierwszem z tych miast.

### *Z Szwaycaryi d. 18 Grudnia.*

Konsystorz w Genewie wydał zalecenie, aby w modlitwach kościelnych błagano także Boga o dobre powodzenie Grekom i poprawę losu nieszczęśliwym narodom, które są dotknięte zaraźliwemi chorobami i zgubnemi rozterkami.

---

*Dnia 7 i 8 Stycznia 1821.*

*Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.*

| | 1. | | 2. | | 3. | | 4. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Korzec | Zł. | gr. | Zł. | gr | Zł. | gr | Zł. | gr |
| — Pszenicy | 23 | 15 | 21 | 15 | 20 | — | 19 | — |
| Korzec Zyta | 19 | — | 18 | — | 17 | — | 16 | — |
| — Jęczmienia | 11 | 15 | 10 | 15 | 10 | — | 9 | — |
| — Owsa | 5 | — | 4 | 15 | 4 | — | — | — |
| — Jagieł | 38 | — | 36 | — | 34 | — | 30 | — |
| — Grochu | 17 | — | 16 | — | 15 | — | 14 | — |
| — Rzepaku | 16 | — | 15 | — | 14 | — | 13 | — |

---

*W Gdańsku dnia 28 Grudnia.*

Łaszt 30 Korcy wynoszący.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Pszenicy: | od Złp. | 560 | do | 800. |
| Żyta | — — | 380 | — | 440. |
| Jęczmienia | — — | 220 | — | 240. |
| Owsa | — — | 200 | — | 290 |
| Grochu | — — | 260 | — | 32[illegible] |

---

### Bieg Pieniędzy

*W Krakowie d. 7 Stycznia.*

| | | | |
|---|---|---|---|
| Czer: Zł: Holl: moneta Courant Zł: | 20 | gr. | 3 |
| — detto Cesarski . . . | — | 10 | — 24 |
| Fryd Pruskie . . . | — | 35 | — — |
| Luidor . . . . . . . | — | 37 | — — |
| goto frankowy . . | — | 32 | — 15 |
| Szeiny Wiedeńskie za 100 | — | 231 | — — |
| Złoty ryński Szeinami | — | [illegible] | — 21 |

---

### TEATR NARODOWY

Jutro we Czwartek, d. 10 Stycznia, dana będzie nowa bardzo zabawna Komedyia w 3 aktach, oryginalnie wierszem napisana, na teatrze Warszawskim kilkakrotnie z zadowolnieniem wystawiona, pod tytułem: Niestały. — Po którey nastąpi Komedyio-Opera w 1 akcie, pod tytułem: Słomiany Człowiek.

W Piatek, dnia 11go Stycznia r. b. na benefis Franciszka Zebrowskiego, dana będzie nowa tu ieszcze niewidziana Drama w 1 akcie, z francuzkiego przez B. Kudlicza tłomaczona, pod tytułem: Eliza w Puszczy, czyli: Dzień pamiętny w Francyi 14go Termidora. — Po którey nastąpi nowa Komedyia w 1 akcie, z francuzkiego z powieści moralney Pani Genlis przez L. A. Dmuszewskiego tłomaczona, pod tytułem: Grymasy młodey żony. — Zakończy Spektakl także nowa Komedyio-Opera w 1 akcie, oryginalnie przez L. A. Dmuszewskiego napisana, pod tytułem: Woltyżer.

W Niedzielę zaś, d. 13 Stycznia, dana będzie Opera w 2 aktach, pod tytułem: Jan z Paryża.